

СЕКЦІЯ 14

МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ПРАВО ТА ПРАВО РОЗВИТКУ

ГУНЬКО ОЛЕКСАНДРА ЄВГЕНІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Термін «валюта» походить з італійського *valutai* вживається для позначення іноземних грошей, що беруть участь у міжнародному платіжному обороті. Публічні валютні відносини як предмет міжнародного валютного права, зародилися задовго до становлення цієї галузі сучасного міжнародного права. Регулювання цих відносин спочатку здійснювалося стародавнім і середньовічним міжнародним правом, а основні конференції й міждержавні угоди XX століття (Паризька, Генуезька тощо) належать до класичного міжнародного права.

Початок формування валютно-кредитних відносин як публічних економічних правовідносин припадає на V–IV століттях до н. е. Насамперед, це пов'язане з розвитком грецької торгівлі, оскільки кожне місто-поліс прагнуло карбувати власну монету для задоволення своїх адміністративно-фінансових інтересів. Цей фактор спровокував необхідність організації обміну таких грошей. Таку функцію на той час виконували торговельні посередники (трапезити). У римській торгівлі склалася подібна ситуація, оскільки міжнародна торгівля не могла обійтися без допомоги римських професійних міняйл [3, с. 44–45].

В розвитку світової валютно-фінансової системи можна виділити три основні стадії, проте необхідно вказати, що у кожній країні вони проходили з певними особливостями.

Першою стадією розвитку можна вважати золотий стандарт. Пострадянські і вітчизняні вчені виокремлюють Паризьку валютну систему (1867–1922 рр.) та Генуезьку систему золотодевізного стандарту (1922–1934 рр.). Фундаментом цих систем виступає золото, адже будь-яка валюта має золотий вміст, і це основним чином впливає на її валютний курс. Іншої думки дотримуються американські вчені, які фактично не визнають ці

валютні системи, стверджуючи, що це був лише перехідний етап від біметалізму до «Бретон-Вудської системи».

Як показала практика, валютна система біметалізму, яка превалювала у Європі на той час, не виправдала себе. Причиною цьому слугував негнучкий курс золота й срібла, який з часом все менше відображав реальне співвідношення вартостей цих металів. Встановлення кожною країною власного курсу стало ще однією перепорою розвитку міжнародних валютних відносин. Сукупність даних факторів поступово призвела до розпаду золотого стандарту. Починаючи з 1929 р. від цієї системи почали відмовлятися аграрні й колоніальні країни, згодом у 1931 р. з неї вийшли Німеччина, Австрія та Великобританія, а ще через два роки – Сполучені Штати Америки. У Франції система золотого стандарту була повністю зруйнована і як наслідок на його основі було сформовано три головні валютні блоки: стерлінговий, доларовий та золотий [2, с. 13].

Наступною стадією розвитку світової валютно-фінансової системи можна вважати Бретон-Вудську багатосторонню валютну систему, яка існувала з 1944 р. по 1976 р. Американський долар став основою даної системи. Золотий паритет складав 35 доларів США за 1 тройську унцію золота, в той час як курси інших валют мали встановлюватися через золото.

Варто наголосити, що з моменту формування цієї валютної системи науковці пов'язують зародження міжнародного економічного права як окремої галузі. Крім того, статті Угоди Міжнародного валютного фонду закріпили основоположні принципи Бретон-Вудської валютної конференції [1].

Протягом наступних 10 років більша частина країн Європи проголосила вільне конвертування власних валют, хоча США не були в змозі продовжувати виконувати Бретон-Вудські зобов'язання. Криза даної валютної системи, яка почала загострюватися у середині 70-х років XX ст., підштовхнула Міжнародний валютний фонд до нової реформи валютної системи. Офіційно проект даної реформи було представлено у Ямайці (м. Кінгстон) у 1976 р.

Зважаючи на це, останньою стадією, що триває і дотепер, слід вважати Ямайську (або Кінгстонську) валютну систему. Особливістю даної системи виступають SDR (Special Drawing Rights – спеціальні права запозичення), які дають змогу країнам самостійно обирати режим валютного курсу: фіксований, частково фіксований або плаваючий.

Незважаючи на це, сьогодні стандарт SDR також втрачає ефективність. Це зумовлено поступовим переходом на багатовалютний стандарт, основою якого є провідні валюти світу. Варто при цьому зазначити, що провідними фінансовими

центрами виступають Лондон, Нью-Йорк і Токіо, а їх валюти є базисом нової світової валютної системи.

Таким чином, формування перших валютних відносин бере свій початок ще в V–IV століттях до н. е, проте міжнародно-правове регулювання вони отримали лише в другій половині XIX століття. Економічні кризи кінця XX – початку XXI століття стали доказами у необхідності реформування міжнародної валютної системи. Україна лише після виходу із СРСР і здобуття незалежності змогла стати активним учасником міжнародних валютних правовідносин.

Список використаних джерел

1. Статті Угоди Міжнародного валютного фонду. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_921/page
2. Бойцун Н. Міжнародні фінанси : навч. посібник / Н. Бойцун, Н. Стукало. К. : ВД «Професіонал», 2005. 336 с.
3. Вайцеховська О. Історія зародження міжнародних фінансових відносин в стародавній період. *Митна справа*. 2014. № 6(2.1). С. 102–107.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Мануїлова К. В.